

ΥΠΕΠΘ / ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ «ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ»

Γ' ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΣΤΗΡΙΞΗΣ

ΕΡΓΟ ΣΥΓΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΟΥΜΕΝΟ ΚΑΤΑ 80% ΑΠΟ ΤΟ ΕΚΤ
ΚΑΙ ΚΑΤΑ 20% ΑΠΟ ΕΘΝΙΚΟΥΣ ΠΟΡΟΥΣ

«Ολοκληρωμένη Αξιοποίηση των Τ.Π.Ε. στην Εκπαιδευτική Διαδικασία»

Θεματική Ενότητα: **ΓΛΩΣΣΑ Α' - Γ' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ**
Κατηγορία Ειδικών Αναγκών: **(Β) Κινητικά**

ΒΙΒΛΙΟ ΔΑΣΚΑΛΟΥ

Ανάδοχος:

ΥΠΟΔΟΜΕΣ & ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Διεύθυνση: **Χωματιανού 3, 15123 Μαρούσι**

Τηλέφωνο: **210 6178290**

Fax: **210 6105507**

Email: **info@korimvos.gr**

URL: **http://www.korimvos.gr**

ΒΙΒΛΙΟ ΔΑΣΚΑΛΟΥ

Θεματική Ενότητα:
ΓΛΩΣΣΑ Α' - Γ' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

Κατηγορία Ειδικών Αναγκών:
(Β) Κινητικά

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΒΙΒΛΙΟ ΔΑΣΚΑΛΟΥ	1
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	5
Γενικοί στόχοι εκπαιδευτικού λογισμικού	6
Η χρήση του λογισμικού μέσα στην τάξη - Οργάνωση της τάξης	10
Σχολικό εργαστήρι	10
Χρησιμοποιώντας βιντεοπρωτόκολλα	11
Γενικά στοιχεία λειτουργίας του λογισμικού.....	12
Μαθησιακοί στόχοι λογισμικού για τη Γλώσσα	12
Β' ΤΑΞΗ	15
Γνωστικά αντικείμενα	16
Ενότητα 1: Φωνήεντα – Σύμφωνα	17
Ενότητα 2: Ουσιαστικά	20
Ενότητα 3: Μετοχές - Επίθετα.....	24
Ενότητα 4: Ρήματα	26
Ενότητα 5: Συλλαβισμός	31
Γ' ΤΑΞΗ	33
Γνωστικά αντικείμενα	34
Ενότητα 1: Τα άρθρα	35
Ενότητα 2: Τα ουσιαστικά.....	38
Ενότητα 3: Τα Ρήματα.....	40
Ενότητα 4: Τα Επίθετα	46
Ενότητα 5: Απλή πρόταση.....	48
Ενότητα 6: Σύνθετες λέξεις.....	51
Ενότητα 7: Κύρια ονόματα	52
Βιβλιογραφία	55

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Τα τελευταία χρόνια, τόσο σε παγκόσμιο επίπεδο όσο και στη χώρα μας, έχει εδραιωθεί η άποψη πως «όλοι οι μαθητές, ανεξάρτητα από οποιαδήποτε ιδιαίτερη ανάγκη ή χαρακτηριστικό που διαφοροποιεί την εθνική, πολιτισμική ή κοινωνική τους ταυτότητα, πρέπει να έχουν ίσες ευκαιρίες μάθησης με τους υπόλοιπους μαθητές μέσα σε ένα σχολείο για όλους. Η παροχή ίσων ευκαιριών υπερβαίνει την ισότητα στην πρόσβαση στην εκπαίδευση, περιλαμβάνοντας και τη διαφοροποίηση-προσαρμογή του εκπαιδευτικού συστήματος συνολικά.» (Λαμπροπούλου, Βενέτα, 2004, σελ. ι).

Στο πλαίσιο της προώθησης των ίσων ευκαιριών στην εκπαίδευση για τα άτομα με ειδικές ανάγκες, δημιουργήθηκε και το παρόν λογισμικό. Το συγκεκριμένο εκπαιδευτικό λογισμικό επιδιώκει την εισαγωγή της χρήσης των ηλεκτρονικών υπολογιστών στην εκπαιδευτική διαδικασία του σχολείου για τα άτομα με κινητικές αναπηρίες. Βασικός σκοπός του λογισμικού είναι να υποστηρίξει και να ενισχύσει τα υπάρχοντα μέσα διδασκαλίας και όχι να τα υποκαταστήσει. Για το λόγο αυτό απαιτείται σωστή κατανόηση του υλικού από το διδάσκοντα και το μαθητή, ώστε να λειτουργήσει παράλληλα με τις υπάρχουσες εκπαιδευτικές μεθόδους και να ενταχθεί στην εκπαιδευτική διαδικασία.

Το εκπαιδευτικό λογισμικό που περιέχεται στο CD-ROM, εμπεριέχει στοιχεία θεωρίας, ασκήσεις και διαδραστικό υλικό, ώστε να ενισχύσει τη διδακτική και μαθησιακή πράξη, είτε ως μέρος του ημερησίου προγράμματος, είτε ως «εργαλείο» επανάληψης και εμπέδωσης της διδακτικής ύλης. Το παρόν βιβλίο καθηγητή περιέχει όλο το υλικό, το οποίο υπάρχει και στο CD, καθώς και τις λύσεις των ασκήσεων. Έτσι δίνεται η δυνατότητα στο διδάσκαλο να μελετήσει τα αντικείμενα που παραθέτονται στο λογισμικό, ούτως ώστε να τα εντάξει καλύτερα στην εκπαιδευτική διαδικασία.

Το εκπαιδευτικό λογισμικό σχεδιάστηκε για μαθητές με κινητικές δυσκολίες και συνδυάζει τη δομή και τη λειτουργικότητα του βασικού λογισμικού, με τις κατάλληλες μετατροπές ωστόσο, οι οποίες επιτρέπουν στα άτομα αυτά να έχουν πρόσβαση σε όλες τις ασκήσεις και τις διαδραστικές εφαρμογές. Ο σχεδιασμός του εκπαιδευτικού λογισμικού για τα άτομα με κινητικές δυσκολίες, βασίζεται στη λογική της ελάχιστης χρήσης του ποντικιού και του πληκτρολογίου. Έτσι όλες οι ασκήσεις είναι έτσι σχεδιασμένες, ώστε να απαιτούν τη μικρότερη δυνατή κινητική δραστηριότητα από πλευράς χρήστη, χωρίς να χάνουν το παραμικρό από τον εκπαιδευτικό τους ρόλο.

Γενικοί στόχοι εκπαιδευτικού λογισμικού

Ο βασικός σκοπός του παρόντος εκπαιδευτικού λογισμικού, όπως προαναφέρθηκε, είναι η ένταξη της χρήσης των ηλεκτρονικών υπολογιστών στην εκπαιδευτική διαδικασία, σε συνδυασμό με τους γενικούς στόχους και ειδικούς σκοπούς του Πλαισίου Αναλυτικού Προγράμματος Ειδικής Αγωγής (Π.Α.Π.Ε.Α.), αλλά και του Αναλυτικού Προγράμματος Σπουδών (Α.Π.Σ.) που αφορούν στην εκπαίδευση των ατόμων με κινητικές αναπηρίες.

Ι. Προεδρικό Διάταγμα για το Πλαίσιο Αναλυτικού Προγράμματος Ειδικής Αγωγής (Π.Α.Π.Ε.Α.)

Σύμφωνα με το άρθρο 1 του Προεδρικού Διατάγματος για το Πλαίσιο Αναλυτικού Προγράμματος Ειδικής Αγωγής (Π.Α.Π.Ε.Α.):

«Σκοπός του Πλαισίου Αναλυτικού Προγράμματος Ειδικής Αγωγής (Π.Α.Π.Ε.Α.) είναι η υποστήριξη των Ατόμων με Ειδικές Εκπαιδευτικές Ανάγκες, ώστε να προαχθούν σωματικά, νοητικά, συναισθηματικά, κοινωνικά, ηθικά και αισθητικά στο βαθμό που οι δυνατότητές τους επιτρέπουν και τελικά να ενταχθούν στο σχολικό και κοινωνικό περιβάλλον, μέσα σε κλίμα ισοτιμίας, ελευθερίας, ασφάλειας και σεβασμού της προσωπικότητάς τους.»

Οι σκοποί του Π.Α.Π.Ε.Α. που καλύπτονται από το λογισμικό είναι οι εξής:

α) Σχολική ετοιμότητα:

Τα παιδιά θα μπορούν:

- Να αναπτύξουν ψυχοκινητικές δεξιότητες,
- Να καλλιεργήσουν τις νοητικές τους δυνατότητες,

β) Βασικές σχολικές δεξιότητες

- Να κατακτήσουν τους μηχανισμούς ανάγνωσης και γραφής,
- Να χρησιμοποιήσουν τις σχολικές δεξιότητες για τη σχολική και την κοινωνική τους ένταξη,

γ) Κοινωνική προσαρμογή

- Να γνωρίσουν το φυσικό, κοινωνικό και πολιτιστικό περιβάλλον,
- Να φτάσουν στο ανώτερο δυνατό επίπεδο αυτονομίας,

δ) Δημιουργικές δραστηριότητες

- Να εμπεδώσουν τις σχολικές δεξιότητες,
- Να αξιοποιούν σωστά τον ελεύθερο χρόνο.

2.Δ.Ε.Π.Σ.Σ. – Α.Π.Σ.

Στο το Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγράμματος Σπουδών της Ελληνικής γλώσσας για παιδιά του Δημοτικού Σχολείου με κινητικές αναπηρίες διαβάζουμε:

«Ο σκοπός της διδασκαλίας του μαθήματος της Γλώσσας σε μαθητές του Δημοτικού Σχολείου με κινητικές αναπηρίες είναι η ανάπτυξη της ικανότητας χρήσης της γλώσσας, ως μέσου προφορικής και γραπτής έκφρασης και ως μέσου επικοινωνίας, στο μέτρο των δυνατοτήτων τους και λαμβανομένων υπόψη των ατομικών τους διαφορών, έτσι ώστε να ενισχύεται η αυτοϊδέα και η αυτοπεποίθησή τους και να είναι ικανοί να εντάσσονται ενεργά και συμμετοχικά στο σχολικό και το ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον.» (ΥΠΕΠΘ-ΠΙ, 2004, σελ. 51).

Το εκπαιδευτικό λογισμικό μπορεί να αξιοποιηθεί για:

- να μάθουν οι μαθητές να χρησιμοποιούν τη γλώσσα για να οργανώνουν τη σκέψη, την ομιλία και τη γενικότερη ικανότητα επικοινωνίας τους,
- την εμπέδωση της γνώσης που οι μαθητές αποκτούν στο μάθημα της γλώσσας,
- να έρθουν οι μαθητές σε επαφή με τον πλούτο των μορφών της Λογοτεχνίας και να διαμορφώσουν θετική αλλά και κριτική στάση απέναντι στη μελέτη λογοτεχνικών βιβλίων,
- την αυτοαξιολόγηση – αξιολόγηση των μαθητών,
- την βελτίωση των κινητικών τους δεξιοτήτων.

3. Ανάπτυξη κινητικών δεξιοτήτων

Για τη μάθηση και την κοινωνική προσαρμογή του παιδιού σημαντική περιοχή δεξιοτήτων είναι η γνώση του σώματος και ο συντονισμός των κινήσεων των μελών του (ΥΠΕΠΘ-ΠΙ, 2003α, σελ. 69). Σχεδιάστηκαν και επιλέχθηκαν συγκεκριμένες δραστηριότητες ώστε να βοηθηθεί το παιδί να μπορεί:

- Να εκτελεί με ακρίβεια κινήσεις γενικής και λεπτής κινητικότητας.
- Να προσανατολίζεται στο χώρο.
- Να γνωρίζει τον ρυθμό και το χρόνο.

- Να σταθεροποιήσει την πλευρίωσή του.

Συγκεκριμένα, οι παραπάνω στόχοι επιτυγχάνονται μέσα από τις εξής δραστηριότητες:

1. Οι κινήσεις γενικής και λεπτής κινητικότητας γίνονται με τη χρήση των κουμπιών του πληκτρολογίου.
2. Ο προσανατολισμός στο χώρο γίνεται με την χρήση των βελών «Αριστερά» και «Δεξιά».
3. Ο μαθητής γνωρίζει την ώρα και την αλληλουχία του χρόνου.
4. Ο μαθητής εξασκείται στην πλευρίωση με την χρήση των βελών «Αριστερά» και «Δεξιά».

4. Ανάπτυξη δεξιοτήτων στη χρήση των Η/Υ

Η χρησιμοποίηση των Η/Υ στην εκπαιδευτική διαδικασία αναμένεται να εξυπηρετήσει, σε δεύτερο επίπεδο, πολλαπλούς στόχους:

A) Εξοικείωση των μαθητών με τις νέες τεχνολογίες. Μέσω της χρησιμοποίησης των Η/Υ στα πλαίσια του σχολείου, οι μαθητές θα έχουν τη δυνατότητα να έρθουν σε επαφή με τις βασικές αρχές της χρήσης του Η/Υ, ως μέσο εκπαίδευσης. Έτσι οι μαθητές θα έχουν τη δυνατότητα να χρησιμοποιήσουν τον υπολογιστή στο σχολείο, καθώς και να μάθουν τις δυνατότητες και τις ευκολίες που παρέχει η νέα τεχνολογία. Επιπλέον μέσω των διαδραστικών ασκήσεων και παιχνιδιών, οι μαθητές θα εξοικειωθούν καλύτερα με το περιβάλλον εργασίας ενός υπολογιστή και των λογισμικών που χρησιμοποιούνται.

B) Υποστήριξη των υπαρχόντων εκπαιδευτικών μέσων. Το παρόν λογισμικό βασίζεται στην υπάρχουσα ύλη και ακολουθεί το αναλυτικό πρόγραμμα των μαθημάτων. Τα εκπαιδευτικά αντικείμενα που παρουσιάζονται στο λογισμικό ακολουθούν την παραδοσιακή διδασκαλία του σχολείου. Παράλληλα όμως η χρήση του Η/Υ βοηθά στη σχηματοποίηση των εννοιών, με αποτέλεσμα, τη βαθύτερη κατανόηση των αντικειμένων. Οι ασκήσεις και τα διαδραστικά παιχνίδια μέσω του Η/Υ κάνουν τη διδασκαλία των γνωστικών αντικειμένων πιο ευχάριστη και διευκολύνουν το έργο του δασκάλου.

Γ) Άμεση και εύκολη αξιολόγηση. Η αξιολόγηση των μαθητών μέσω του εκπαιδευτικού λογισμικού μπορεί να γίνει εύκολα και άμεσα. Παράλληλα, όμως, με τη χρήση του Η/Υ, η αξιολόγηση, εκτός από την παραδοσιακή της λειτουργία, υποστηρίζει τη διδασκαλία και τη μάθηση, δίνει πληροφορίες για την πορεία του μαθητή, υποδεικνύει τις αδυναμίες και καθοδηγεί τη διδασκαλία. Κύριος σκοπός της αξιολόγησης στο εκπαιδευτικό λογισμικό δεν είναι ο έλεγχος, αλλά η βελτίωση της εκπαιδευτικής διαδικασίας μέσω της ανατροφοδότησης.

5. Παιδαγωγική προσέγγιση

Η παιδαγωγική προσέγγιση που υιοθετήθηκε στο συγκεκριμένο εκπαιδευτικό λογισμικό δίνει έμφαση στην βιωματική προσέγγιση της γνώσης, στην ενεργοποίηση του μαθητή με το να ενισχύει την αλληλεπίδρασή του με το μαθησιακό περιβάλλον, και στην κινητοποίησή του μέσα από το εκπαιδευτικό σενάριο και την χρήση ενδιαφέροντος γραφικού περιβάλλοντος. Η άμεση γνώση του αποτελέσματος της αξιολόγησης του μαθητή, τού δίνει επιπλέον ερεθίσματα για την βελτίωσή του, αυξάνοντας έτσι το αποτέλεσμα της μάθησης. Επιπλέον, η επανάληψη φαινομένων δομών δίνει στο μαθητή τη δυνατότητα να κρατάει επαφή με όσα έχει διδαχθεί παλιότερα, βελτιώνοντας έτσι την επίδοσή του.

Το εκπαιδευτικό σενάριο είναι σειριακό. Ωστόσο, οι υποενότητες μπορούν να χρησιμοποιηθούν σύμφωνα με τις ανάγκες του εκπαιδευτικού και της τάξης του. Έτσι, μπορεί ο εκπαιδευτικός να επιλέγει ποια συγκεκριμένη ενότητα θα εκτελέσει στην τάξη, ανάλογα με την πορεία της μάθησης, αλλά και τις ανάγκες που έχει μία συγκεκριμένη τάξη.

Η χρήση του λογισμικού μέσα στην τάξη - Οργάνωση της τάξης

Ο Watts (στο Πέτρου & Δημητρακοπούλου, 2005, σελ. 566) μελέτησε μαθητές με σωματικές αναπηρίες και υποστήριξε ότι ο Η/Υ μπορεί να χρησιμοποιηθεί σε αυτές τις περιπτώσεις με **δύο (2)** τρόπους, τον ενεργητικό και τον παθητικό.

- Στον *παθητικό τρόπο*, οι μαθητές δεν ελέγχουν τον Η/Υ, αλλά ο εκπαιδευτής.
- Στον *ενεργητικό τρόπο*, ο Η/Υ μπορεί να λειτουργήσει ως ενθάρρυνση ή ως αμοιβή σε κινητικά προσανατολισμένα προγράμματα και ο μαθητής έχει ενεργό ρόλο (π.χ. χειρίζεται το διακόπτη).

Σύμφωνα με τα παραπάνω, το λογισμικό μπορεί να χρησιμοποιηθεί είτε από τον μαθητή στο σπίτι του, στον δικό του υπολογιστή, είτε στην σχολική τάξη.

Στην πρώτη περίπτωση, όταν δηλαδή ο μαθητής το χρησιμοποιεί μόνος του, τότε μπορεί να ακολουθήσει τις δικές του μαθησιακές ανάγκες, δίνοντας έμφαση σε εκείνα τα φαινόμενα στα οποία συναντά δυσκολίες, αλλά και να ακολουθήσει το ρυθμό που ταιριάζει στο μαθησιακό του προφίλ.

Στη δεύτερη περίπτωση, όταν δηλαδή το εκπαιδευτικό λογισμικό χρησιμοποιείται στην τάξη, τότε μπορεί ο εκπαιδευτικός να προσαρμόσει τη διδασκαλία του ανάλογα με την οργάνωση της τάξης αλλά και των διαθέσιμων πόρων.

Σχολικό εργαστήριο

Στο εργαστήριο υπολογιστών του σχολείου οι μαθητές συγκεντρώνονται εκεί και επεξεργάζονται μία διδακτική ενότητα. Ανάλογα με τους διαθέσιμους υπολογιστές, οι μαθητές κάθονται είτε μόνοι τους είτε ανά δύο ή ανά τρεις μπροστά σε κάθε υπολογιστή, και κάνουν τις δραστηριότητες που τους υποδεικνύει ο εκπαιδευτικός. Στην περίπτωση που οι μαθητές κάθονται μόνοι τους, τότε έχουν μεγαλύτερα περιθώρια να αναπτύξουν τις κινητικές δεξιότητες ενώ όταν κάθονται σε δυάδες/τριάδες, σε αυτήν την περίπτωση αναπτύσσεται η συνεργατικότητα ανάμεσα στους μαθητές.

Χρησιμοποιώντας βιντεοπρωτόζέκτορα

Αυτή η οργάνωση της σχολικής τάξης χρησιμοποιείται όταν υπάρχει μόνος ένας διαθέσιμος υπολογιστής, αλλά επιπλέον πρέπει να υπάρχει διαθέσιμος και ένας βιντεοπρωτόζέκτορας.

Οι μαθητές κάθονται στα θρανία τους είτε μετωπικά είτε σε ομάδες. Στον βιντεοπρωτόζέκτορα προβάλλεται η ενότητα του λογισμικού που αφορά στο μάθημα. Αυτό γίνεται είτε από τον ίδιο τον εκπαιδευτικό, ή ακόμη καλύτερα από τους ίδιους μαθητές (είτε ένας ένας είτε σε ομάδες). Όλοι μαζί σχολιάζουν την ενότητα.

Γενικά στοιχεία λειτουργίας του Λογισμικού

Μαθησιακοί στόχοι λογισμικού για τη Γλώσσα

Στο μάθημα της γλώσσας, το εκπαιδευτικό υλικό για Η/Υ έχει τρεις βασικούς μαθησιακούς στόχους

- Να αποκτήσουν οι μαθητές τη δυνατότητα να αναγνωρίζουν τους βασικούς κανόνες τις ελληνικής γραμματικής και του συντακτικού (ρήματα, ουσιαστικά, απλές προτάσεις) σε κείμενα της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας που υπάρχουν στα σχολικά βιβλία.
- Να διδαχθούν τους βασικούς κανόνες γραμματικής και συντακτικού, ανάλογα με τη σχολική βαθμίδα που βρίσκονται και πάντα σύμφωνα με το αναλυτικό πρόγραμμα του Υπουργείου Παιδείας.
- Να αξιοποιήσουν τα πλεονεκτήματα του Η/Υ σε διάφορους τύπους ασκήσεων γραμματικής και συντακτικού. Το λογισμικό δίνει τη δυνατότητα άμεσης αξιολόγησης και ανατροφοδότησης του μαθητή. Έτσι ο μαθητής έχει τη δυνατότητα να επανέλθει σε κάποια άσκηση ή ακόμα και να μελετήσει τη θεωρία για να βρει τη σωστή απάντηση.

Πιο αναλυτικά, οι μαθησιακοί στόχοι που καλύπτονται από το λογισμικό είναι οι εξής:

α) Γραπτός λόγος: Ανάγνωση

- Να συσχετίζει την εικόνα, τη γραφή, το άκουσμα και τη σημασία μιας λέξης.
- Να συνδέει-ταυτίζει τα φωνήματα με τα γραφήματα σε επίπεδο φθόγγων/γραμμάτων, συλλαβών και λέξεων.

β) Γραπτός λόγος: Γραφή και παραγωγή γραπτού λόγου

- Να εφαρμόζει και να γενικεύει γραμματικούς και συντακτικούς κανόνες κατά τη γραφή λέξεων και προτάσεων αντίστοιχα.
- Να συντάσσει απλές προτάσεις.
- Να διευρύνει σταδιακά το λεξιλόγιό του και να το χρησιμοποιεί στη γραπτή του έκφραση με σαφήνεια και ακρίβεια.

γ) Λογοτεχνία

- Να βελτιώνει την αναγνωστική του ικανότητα.
- Να προσεγγίζει διαισθητικά έργα της λογοτεχνίας, αξιοποιώντας τη φαντασία του.
- Να εξοικειώνεται με τους τρόπους γλωσσικής έκφρασης του λογοτέχνη.
- Να αντιλαμβάνεται, μέσα από παραδείγματα λογοτεχνικών αποσπασμάτων με παρεμφερή θέματα (συγκριτική θεώρηση), τις εναλλακτικές εκφραστικές δυνατότητες της γλώσσας.
- Να αποκτά θετική στάση απέναντι στη λογοτεχνία.

δ) Λεξιλόγιο

- Να κατανοεί τη σημασία ή τον ορισμό μιας λέξης μέσα από την ετυμολογία της και την κατάταξή της σε οικογένεια λέξεων (παραγωγή).
- Να κατανοεί τη σημασία ή τον ορισμό μιας λέξης μέσα από συνώνυμες και αντίθετες λέξεις καθώς και μέσα από τα συμφραζόμενα.
- Να αναφέρει παραδείγματα συνώνυμων, αντίθετων και ετυμολογικά συγγενών λέξεων.
- Να εξοικειώνεται με την πολυσημία ορισμένων λέξεων χρησιμοποιώντας παραδειγματικές προτάσεις για την κάθε σημασία.
- Να συνειδητοποιεί τη διαχρονικότητα της ελληνικής γλώσσας μέσα από τη σύγχρονη χρήση της.

δ) Γραμματική

- Να αντιλαμβάνεται τη λειτουργία της πρότασης ως βασικής μονάδας επικοινωνίας και έκφρασης ολοκληρωμένου νοήματος.
- Να κατανοεί ότι η πρόταση αποτελείται από λέξεις κατάλληλα συνδεδεμένες, ώστε να εκφράζεται ένα πλήρες νόημα.
- Να τονίζει σωστά τις λέξεις.
- Να αναλύει μια λέξη σε συλλαβές και γράμματα.
- Να κατανοεί τη δομή μιας λέξης (θέμα, χαρακτήρας, κατάληξη): το θέμα ως το σταθερό μέρος και την κατάληξη ως το μέρος που υπόκειται σε αλλαγή με την κλίση, την παραγωγή και τη σύνθεση.
- Να εντοπίζει τα γλωσσικά στοιχεία (λέξεις ή φράσεις) μέσα σε μία πρόταση και να

προσδιορίζει τη σημασία τους και το συντακτικό τους ρόλο.

- Να εντοπίζει τους προσδιορισμούς (ομοιόπτωτους και ετερόπτωτους) και να κατανοεί το ρόλο τους στην πρόταση, καθώς και τις λέξεις τις οποίες προσδιορίζουν.
- Να γνωρίζει καλά και να γενικεύει σε παρόμοιες περιπτώσεις κλιτικά σχήματα: ενός ρήματος και στις δυο φωνές κι ενός πτωτικού (ουσιαστικό, επίθετο, αντωνυμία) και στα τρία γένη.
- Να διακρίνει τα αρχαιοκλιτα και να τα χρησιμοποιεί σωστά μέσα σε προτάσεις.
- Να αποκτά σταδιακή ευχέρεια στην ταξινόμηση των λέξεων στα δέκα μέρη του λόγου.

Σημείωση: Το βιβλίο του καθηγητή για την Γλώσσα Α' και Β' δημοτικού δεν περιέχει τη θεωρία και τις λύσεις των ασκήσεων για την Α' δημοτικού, αφού πρόκειται για απλά εκπαιδευτικά παιχνίδια και για ασκήσεις εξοικείωσης με τον Η/Υ

Β' ΤΑΞΗ

Γνωστικά αντικείμενα

1. Φωνήεντα – Σύμφωνα

- α) τα δίψηφα φωνήεντα
- β) τα διαφορετικά αι και ε
- γ) τονισμός

2. Ουσιαστικά

- α) ενικός – πληθυντικός
- β) αρσενικό – θηλυκό - ουδέτερο
- γ) τον – των , τις – της
- δ) καταλήξεις ουσιαστικών

3. Επίθετα – Μετοχές

- α) επίθετα
- β) μετοχές

4. Ρήματα

- α) ενεργητική – παθητική
- β) παρόν – παρελθόν
- γ) τα ρήματα **είμαι** και **έχω** στο **παρόν**
- δ) τα ρήματα **είμαι** και **έχω** στο **παρελθόν**

5. Συλλαβισμός

Ενότητα Ι: Φωνήεντα – Σύμφωνα

α) Τα φωνήεντα είναι 7 και φωνάζουν δυνατά : α ε η ι υ ο ω

β) Τα σύμφωνα είναι 17 και μιλούν πολύ σιγά : β γ δ ζ θ κ λ μ ν ξ π ρ σ(ς) τ φ χ ψ

Προσέχω!!!

Δίψηφα φωνήεντα : οι ει οι υι ου

Δίψηφα σύμφωνα : μπ ντ γκ τζ τσ

Ασκήσεις

Βάλε το δίψηφο φωνήεν που ταιριάζει

(αι ει οι υι ου) ή τονισμένο

- αλεπού
- εκείνος
- εκεί
- πηγαίνω
- μπαίνω
- βγαίνω
- ακούω
- λουλούδι
- παίρνω
- παππούς
- κλείνω
- ανοίγω
- εσείς

- εμείς
- είμαι
- είσαι

Τα διαφορετικά ε, αι

Συμπλήρωσε τα κενά στις λέξεις με...

Πρόσεξε τον τονισμό!!!

... (1) κε – (2) και

- **κερί**
- **καιρός**
- ολά**κερος**
- καλο**καίρι**

... (1) χε – (2) χαι

- έ**τρεχε**
- **χέρι**
- **χαιρετώ**
- μα**χαίρι**

... (1) πε – (2) παι

- οικό**πεδο**
- **παιδί**
- **παίζω**
- **πεπόνι**

... (1) νε – (2) ναι

- **νέος**
- κανέ**λα**
- **είναι**
- **γυναίκα**

Τόνισε τις λέξεις και βάλε διαλυτικά όπου χρειάζεται

- Ακούω ένα λαϊκό παραμύθι με νεράιδες
- Το ρολόι του τοίχου χτυπά δυνατά
- Στο σχολείο έπαιζαν συχνά το γαϊτανάκι
- Κοροϊδεύει το κορόιδο αντί να σοβαρευτεί
- Κάθομαι πλάι στο Νίκο
- Τα αυτιά του γαιδάρου είναι μεγάλα

Ενότητα 2: Ουσιαστικά

Προσέχω !!!

Ένας _____ ενικός αριθμός Πολλοί ----- πληθυντικός αριθμός

Τα ουσιαστικά έχουν δύο αριθμούς:

- τον **ενικό** αριθμό όταν μιλάμε για **ένα** ουσιαστικό
- και τον **πληθυντικό** όταν μιλάμε για **πολλά** ουσιαστικά

Άσκηση

Βάλε τα ουσιαστικά στο κατάλληλο κουτί

Ενικός	Πληθυντικός
ο βράχος	οι άνθρωποι
η αυλή	οι αίθουσες
το βράδυ	τα μολύβια
το ποτήρι	οι πέτρες
ο δάσκαλος	τα σχολεία
η δασκάλα	τα παιδιά

Προσέχω !!!

ο λαγός ----- αρσενικό

η βροχή ----- θηλυκό

το παιδί ----- ουδέτερο

Άσκηση

Γράψε από το ένα, τα πολλά...

ο άνθρωπος οι άνθρωποι

ο λαγός οι λαγοί

ο δάσκαλος οι δάσκαλοι

ο σκύλος	οι σκύλοι
η φωνή	οι φωνές
η γάτα	οι γάτες
η μαμά	οι μαμάδες
η αυλή	οι αυλές

το βουνό	τα βουνά
το αρνί	τα αρνιά
το σκυλί	τα σκυλιά
το θρανίο	τα θρανία

Συμπλήρωσε με ι,η,ει,οι και βάλε και τόνο όπου χρειάζεται

Η αδερφή μου γράφει με μολύβι.

Οι ποντικοί έφαγαν το τυρί

Η Αλίκη μιλάει μέσα στην τάξη

Όλοι οι άνθρωποι κάθε πρωί δουλεύουν.

Προσέχω !!!

τον κήπο (ένας)

των κήπων (πολλοί)

της θείας (μία)

τις θείες (πολλές)

Άσκηση

Συμπλήρωσε τα κενά με τον, των, της, τις

(1) τον ή (2) των

- τον καπνό
- των καπνών
- τον κήπο
- των κήπων
- των κηπουρών
- τον κηπουρό

(1) της ή (2) τις

- - της γιαγιάς
- - τις γιαγιάδες
- - τις δασκάλες
- - της δασκάλας
- - της εορτής
- - τις εορτές

Καταλήξεις ουσιαστικών

Προσέχω!!!

η πόλη	(θηλυκό)
το παιδί	(ουδέτερο)
οι δάσκαλοι	(πολλοί)

Ασκήσεις

Να συμπληρώσεις τα κενά με η ι οι ή τονισμένο

- το παιδί
- το σκυλί
- η αυλή
- η σκεπή
- οι άνθρωποι

- οι κηπουροί
- το δρομάκι
- οι γεωργοί
- η εκδρομή
- το κλαδί
- οι πεζοί

Να συμπληρώσεις τα κενά στο κειμενάκι (η,ι,ει,ο,ω)

Ο Κωστάκης ξεκινά πρωί πρωί από το σπίτι του για το σχολείο. Καθώς περπατάει, βλέπει το μανάβη που ταχτοποιεί τα φρούτα, τον κρεοπώλη, που ανοίγει το μαγαζί του, τον καφετζή, που σκουπίζει ένα στρογγυλό τραπέζι κι ένα λαχειοπώλη.

Ενότητα 3: Μετοχές - Επίθετα

Προσέχω!!!

Όλοι ζούσαν **χαρούμενοι**

Το **χαρούμενοι** και όλες οι λέξεις σε –μενος ονομάζονται **μετοχές**.

Άσκηση

Αντιστοίχισε τα ρήματα με τις μετοχές

γεμίζω καθαρισμένος

ποτίζω σταματημένος

καθαρίζω γεμισμένος

σταματώ προχωρημένος

προχωρώ λυμένος

λύνω ποτισμένος

Επίθετα

Το ξύλινο κουτί

Το ανοιχτό στόμα

Το ξύλινο και το ανοιχτό ονομάζονται **επίθετα**

Τα επίθετα λένε τι λογής είναι τα ουσιαστικά και έχουν τρία γένη (αρσενικό – θηλυκό – ουδέτερο)

Άσκηση

Γράψε στα επίθετα το γένος που λείπει

καλός καλή **καλό**

όμορφος όμορφη όμορφο

ξύλινος	ξύλινη	ξύλινο
άσπρος	άσπρη	άσπρο
αγνός	αγνή	αγνό
ίσιος	ίσια	ίσιο

Ενότητα 4: Ρήματα

Οι λέξεις που φανερώνουν ότι **κάνω κάτι** ή **παθαίνω κάτι** λέγονται **ρήματα**

Ρήματα σε -ω -μαι

Γράψε τα ρήματα στο σπιτάκι που πρέπει:

Κάτι κάνω	Κάτι παθαίνω
παίζω	λυπάμαι
τρέχω	τραυματίζομαι
ξυρίζω	ξυρίζομαι
διαβάζω	κοιτάζομαι

Προσέχω!!!!

Εγώ κοιτάζομαι στο καθρέφτη

Εμείς κοιτάζουμε το τοπίο

εγώ ----- **μαι (αι)**

εμείς ----- **με (ε)**

Να συμπληρώσεις τις καταλήξεις των ρημάτων με (1)-μαι ή (2)-με

- εγώ ντύνομαι
- εμείς πηγαίνουμε
- εγώ λούζομαι
- εγώ σκέφτομαι
- εμείς ήρθαμε
- εμείς δουλεύουμε

Να βάλεις το κάθε ρήμα στη στήλη που πρέπει

Εγώ	Εμείς
κουράζομαι	διαβάζουμε
ντύνομαι	σιδερώνουμε
ξεκουράζομαι	βλέπουμε
κρύβομαι	ακούμε
στέκομαι	στεκόμαστε

Προσέχω!!!!

(τώρα)	(χτες)
αρχίζω	άρχισα
χτυπώ	χτύπησα

Άσκηση

Διάλεξε το σωστό τύπο

<u>Τώρα</u>	<u>Χτες</u>
χωρίζω	χώρισα
	χώρησα
ασπρίζω	άσπρισα
	άσπρησα
κοκκινίζω	κοκκίνησα
	κοκκίνισα
χτίζω	έχτησα
	έχτισα
ζωγραφίζω	ζωγράφισα
	ζωγράφησα
καθαρίζω	καθάρισα
	καθάρησα
χτυπώ	χτύπησα
	χτύπισα
τραγουδώ	τραγούδησα

	τραγούδι σα
σταματώ	σταμά τι σα
	σταμάτη σα
ρωτώ	ρώτη σα
	ρώ τι σα
μιλώ	μί λι σα
	μίλη σα
απαντώ	απάντη σα
	απάν τι σα

Το ρήμα είμαι

εγώ	είμαι
εσύ	είσαι
αυτός	είναι
εμείς	είμαστε
εσείς	είστε
αυτοί	είναι

Άσκηση

Συμπλήρωσε τα κενά με τον κατάλληλο τύπο του ρήματος είμαι

Ο Αντώνης **είναι** ο καλύτερος μου φίλος. Εγώ **είμαι** ένα χρόνο μεγαλύτερός του, αλλά οι δυο μας **είμαστε** αχώριστοι.

Η μητέρα μου λέει συχνά:

Εσείς οι δυο **είστε** πολύ ζωηροί, αλλά εσύ μόνος σου **είσαι** ήσυχος.

Το ρήμα έχω

εγώ	έ χω
-----	-------------

εσύ	έχεις
αυτός	έχει
εμείς	έχουμε
εσείς	έχετε
αυτοί	έχουν

Άσκηση

Συμπλήρωσε τα κενά με τον κατάλληλο τύπο του ρήματος έχω

Εσύ Γιάννη πόσα παιχνίδια **έχεις**, γιατί εγώ δεν **έχω** πολλά.

Εγώ **έχω** πολλά. Δεν **έχει** όμως, σημασία πόσα παιχνίδια **έχουμε** εμείς και πόσα **έχουν** οι άλλοι. Πρέπει όλοι να τα μοιραζόμαστε.

Εσείς **έχετε** αντίθετη γνώμη;

Τα ρήματα είμαι και έχω στο παρελθόν

ΤΩΡΑ

εγώ	είμαι
εσύ	είσαι
αυτός	είναι
εμείς	είμαστε
εσείς	είστε
αυτοί	είναι

ΠΡΙΝ

εγώ	ήμουν
εσύ	ήσουν
αυτός	ήταν
εμείς	ήμαστε

εσείς ήσαστε
 αυτοί ήταν

Άσκηση

Γράψε το παρόν ή το παρελθόν

Παρόν Παρελθόν
 είμαστε **ήμαστε**
είναι ήταν
 είμαι **ήμουν**
είστε ήσαστε
 είσαι **ήσουν**
 είναι **ήταν**

ΤΩΡΑ	ΠΡΙΝ
εγώ έχω	εγώ είχα
εσύ έχεις	εσύ είχες
αυτός έχει	αυτός είχε
εμείς έχουμε	εμείς είχαμε
εσείς έχετε	εσείς είχατε
αυτοί έχουν	αυτοί είχαν

Άσκηση

Γράψε το παρόν ή το παρελθόν

Παρόν Παρελθόν
 έχουμε είχαμε
 έχεις είχες
 έχουν είχαν
 έχεις είχες
 έχετε είχατε
 έχει είχε

Ενότητα 5: Συλλαβισμός

Προσέχω!!!

έλατο ----- έ – λα – το

Οι λέξεις χωρίζονται σε μικρά κομμάτια που τα λέμε συλλαβές

Μια λέξη μπορεί να έχει μία συλλαβή, οπότε την ονομάζουμε

μονοσύλλαβη π.χ. και

Μια λέξη μπορεί να έχει δύο συλλαβές, οπότε την ονομάζουμε

δισύλλαβη π.χ. γόμα

Μια λέξη μπορεί να έχει τρεις συλλαβές, οπότε την ονομάζουμε

τρिसύλλαβη π.χ. αλάτι

Η λέξη που έχει περισσότερες από τρεις συλλαβές ονομάζεται

πολυσύλλαβη π.χ. μεσημέρι

Ασκήσεις

Χώρισε τις λέξεις σε συλλαβές

- ουρανός
- παππούς
- εικόνα
- βρίσκω
- μεσημέρι
- χωράφι
- μολύβι
- έλατο

Χώρισε τις λέξεις σε μονοσύλλαβες, δισύλλαβες, τρισύλλαβες και πολυσύλλαβες

μονο...	δι...	τρι...	πολυσύλλ...
αν	χαλί	θρανίο	καλοκαίρι
με	πόλη	σχολείο	παραλία
τρεις	αυλή	αλάτι	τραπεζαρία
που	από	ποτάμι	απόγευμα

Γ' ΤΑΞΗ

Γνωστικά αντικείμενα

1. Τα άρθρα

- Τα άρθρα ο, η, το
- Το τελικό ν

2. Τα ουσιαστικά

3. Προσωπική αντωνυμία και Ρήματα

- Η προσωπική αντωνυμία εγώ, εσύ, αυτός
- Οι καταλήξεις
- Οι φωνές και οι χρόνοι των ρημάτων

4. Επίθετα

5. Απλή πρόταση

- Βασικές αρχές απλής πρότασης
- Ονοματολογία συλλαβών

6. Σύνθετες λέξεις

- Σχηματισμός και ορθογραφία σύνθετων λέξεων

7. Κύρια ονόματα

- Ορισμός κυρίων ονομάτων και κανόνες για το πρώτο γράμμα (κεφαλαίο)
-

Ενότητα Ι: Τα άρθρα

Τα άρθρα

ο λύκος

η αλεπού

το περιστέρι

Οι λέξεις ο, η, το που μπαίνουν μπροστά από τα ουσιαστικά ονομάζονται άρθρα

Ασκήσεις

Βάλε μπροστά από το ουσιαστικό το άρθρο που ταιριάζει:

(πρόσεξε της (ενικός) τις (πληθυντικός), τον (ενικός) των (πληθυντικός))

- την πόρτα
- των πουλιών
- τα σχολεία
- τις φυλλωσιές
- το κελάηδημα
- της συζήτησης
- το φως
- τους λύκους
- τον πίνακα
- των λιονταριών
- την Ισμήνη
- ο ξυλουργός
- η Κατερίνα
- του μολυβιού

- **της** κασετίνας
- **οι** κυνηγοί

Συμπλήρωσε τα κενά με τα άρθρα της, τις, τον, των:

Η θεία ποτίζει **τις** γλάστρες **της** αυλής και ταΐζει **τις** κότες και **τις** πάπιες.

Οι πάπιες **τις** περισσότερες ώρες **της** ημέρας κολυμπούν στα ρηγά νερά **της** λίμνης

Ο θεός σκαλίζει το περιβόλι, ποτίζει **τις** μηλιές, **τις** αχλαδιές και περιποιείται **τον** κήπο **των** γειτόνων, που είναι αγρότες.

Η ζωή **των** αγροτών είναι πολύ δύσκολη.

Ο κηπουρός ποτίζει **τις** τριανταφυλλιές **των** κήπων.

Στο χωριό που πηγαίνω, **στην** πατρίδα της μαμάς μου, έχω πολλούς φίλους: **τον** Αλέξανδρο, **τον** Περικλή, **τη** Διονυσία, **την** Ισμήνη και **τη** Μαρία

Τα άρθρα **τον, την, έναν** διατηρούν το τελικό **ν**, όταν η επόμενη λέξη αρχίζει από φωνήεν ή από **κ π τ ξ ψ μπ ντ γκ τζ τσ**

Άσκηση

Συμπλήρωσε τα κενά

α) (1) τον ή (2) το

- **τον** αέρα
- **τον** μπακάλη
- **τον** ψαρά
- **το** Μενέλαο
- **τον** κηπουρό
- **το** Νίκο
- **τον** Αγησίλαο
- **τον** τοίχο
- **το** λύκο

β) (1) την ή (2) τη

- **την** Τζένη
- **τη** Μαρία
- **την** υγρασία
- **τη** λίμνη
- **τη** θάλασσα
- **την** Κατερίνα
- **την** τζαμαρία
- **την** αρκούδα
- **την** πόρτα

γ) (1) έναν ή (2) ένα

- **έναν** κηπουρό
- **ένα** μανάβη
- **έναν** μπακάλη
- **έναν** καφετζή
- **ένα** δάσκαλο
- **ένα** λύκο
- **ένα** γείτονα
- **έναν** υδραυλικό
- **έναν** ταξιτζή

Ενότητα 2: Τα ουσιαστικά

ο πατέρας	<u>πρόσωπα</u>
η μητέρα	
το παιδί	

ο λύκος	<u>ζώα</u>
η αλεπού	
το κατσικάκι	

ο πίνακας	<u>πράγματα</u>
η έδρα	
το θρανίο	

Προσοχή!!!

Οι λέξεις που φανερώνουν πρόσωπα, ζώα ή πράγματα λέγονται ουσιαστικά

Ασκήσεις

Να αντιστοιχίσεις τα παρακάτω ουσιαστικά σε αρσενικά, θηλυκά και ουδέτερα:

Αρσενικά	Θηλυκά	Ουδέτερα
ο αδερφός	η συζήτηση	το καλοκαίρι
ο παππούς	η θάλασσα	το φορτηγό
ο ναύτης	η γειτόνισσα	το διάλειμμα
ο χάρακας	η ξύστρα	το μολύβι
ο στρατιώτης	η ζωγραφιά	το θρανίο

2. Συμπλήρωσε τα κενά με τον κατάλληλο τύπο των ουσιαστικών:

- οι κάτασπροι (τοίχος) τοίχοι λερώθηκαν
- οι (φωνή) φωνές της (δασκάλα) δασκάλας σταμάτησαν
- τα (παιδί) παιδιά των (θείος) θείων μου είναι τα (ξάδερφος) ξαδέρφια μου.
- οι (γιατρός) γιατροί πηγαίνουν στα σπίτια των άρρωστων (παιδί) παιδιών

- οι (κηπουρός) **κηπουροί** περιποιούνται τους (κήπος) **κήπους**

Προσέχω!!!

- τρυπώ το τρύπημα
- τεντώνω το τέντωμα
- σκουπίζω το σκούπισμα
- τρέχω το τρέξιμο
- γυμνάζω το γυμναστήριο

Από ρήματα παράγονται ουδέτερα ουσιαστικά σε **-ημα, -ωμα, -ισμα, -ιμο, -τηριο**.

Ασκήσεις

Από τα παρακάτω ρήματα να γράψεις ουδέτερα ουσιαστικά:

- χάνω ---- το χάσιμο
- τρίβω ----- το τρίψιμο
- ψάχνω ---- το ψάξιμο
- κρυώνω ----- το κρύωμα
- λερώνω ---- το λέρωμα
- καρφώνω ---- το κάρφωμα
- χτυπώ ----- το χτύπημα
- γλιστρώ ---- το γλίστρημα
- περπατώ ---- το περπάτημα
- χαρίζω ----- το χάρισμα
- ποτίζω ----- το πότισμα
- χτενίζω ----- το χτένισμα
- δικάζω ----- το δικαστήριο
- καθαρίζω ---- το καθαριστήριο
- παρατηρώ ----- το παρατηρητήριο

Ενότητα 3: Τα Ρήματα

Προσέχω!!!

- **εγώ** γράφω
- **εσύ** γράφεις
- **εμείς** γράφουμε

Προσωπικές αντωνυμίες λέγονται οι λέξεις που μεταχειριζόμαστε αντί για ονόματα.

Οι προσωπικές αντωνυμίες είναι:

Ενικός αριθμός	Πληθυντικός αριθμός
εγώ	εμείς
εσύ	εσείς
αυτός, αυτή, αυτό	αυτοί, αυτές, αυτά

Άσκηση

Γράψε μπροστά από κάθε ρήμα την κατάλληλη προσωπική αντωνυμία :

- **εγώ** παίζω
- **αυτός** δουλεύει
- **εγώ** έρχομαι
- **εσύ** κρυώνεις
- **αυτοί** κάθονται
- **εσείς** ξυπνήσατε

Ρήματα

Ρήματα λέγονται οι λέξεις που μας φανερώνουν ότι κάτι κάνουμε ή κάτι παθαίνουμε

Διακρίνονται

- Σε ενεργητικής φωνής (σε -ω)

- Σε παθητικής φωνής (σε –μαι)

Ασκήσεις

Αντιστοίχισε τα ρήματα στη κατάλληλη φωνή

Ενεργητική φωνή	Παθητική φωνή
γλιστρώ	επισκέπτομαι
βουίζω	κάθομαι
βουρτσίζω	λερώνομαι
κοιτώ	σκέπτομαι

Να συμπληρώσεις τα ρήματα στην ενεργητική ή παθητική φωνή

Ενεργητική φωνή	Παθητική φωνή
εγώ λούζω	εγώ λούζομαι
εγώ κοιτάζω	εγώ κοιτάζομαι
εγώ απλώνω	εγώ απλώνομαι
εγώ σηκώνω	εγώ σηκώνομαι
εγώ μοιράζω	εγώ μοιράζομαι
εγώ χτενίζω	εγώ χτενίζομαι
εγώ γράφω	εγώ γράφομαι
εγώ σαπουνίζω	εγώ σαπουνίζομαι
εγώ κρύβω	εγώ κρύβομαι

Προσέχω!!!

εγώ κρύβομαι εγώ –μαι

εμείς κρύβουμε εμείς –με

Συμπλήρωσε τις καταλήξεις των ρημάτων με –μαι ή –με:

- εγώ σηκώνομαι νωρίς
- εμείς σηκώνουμε τα χέρια μας
- εγώ κοιτάζομαι στον καθρέπτη
- εμείς κοιτάζουμε τη θάλασσα
- εγώ ζεσταίνομαι πολύ
- εμείς ζεσταίνουμε τα χέρια μας
- εγώ λούζομαι συχνά
- εμείς λούζουμε τις κούκλες μας

Καταλήξεις Ρημάτων

Προσέχω!!!

- παίρνω
- σέρνω
- ράβω
- ψαρεύω

Όλα τα ρήματα με κατάληξη σε –αίνω γράφονται με άλφα γιώτα (αι)

- εξαιρούνται : πλένω, μένω, δένω

Όλα τα ρήματα με κατάληξη σε –έρνω γράφονται με έψιλον (ε)

- εξαιρείται : παίρνω

Όλα τα ρήματα με κατάληξη σε –άβω γράφονται με βήτα (β)

- εξαιρείται : παύω

Όλα τα ρήματα με κατάληξη σε –εύω γράφονται με έψιλον ύψιλον (ευ)

- εξαιρούνται : κλέβω, σέβομαι

Ασκήσεις

Να γράψεις τις καταλήξεις των ρημάτων που παράγονται από τα παρακάτω ουσιαστικά:

- ανάσα – ανασαίνω
- δέσιμο – δένω
- πλύσιμο – πλένω
- αρρώστια – αρρωσταίνω
- σκάψιμο – σκάβω
- ράψιμο – ράβω
- λατρεία – λατρεύω
- συνοδεία – συνοδεύω

- κλεψιά – κλέβω
- μάθημα – μαθαίνω
- χορός – χορεύω

Προσέχω!!!

γυρίζω	γύρισα	με γιώτα (ι)
σταματώ	σταμάτησα	με ήτα (η)

Άσκηση

Γράψε τα ρήματα στον αόριστο:

<u>Ενεστώτας</u>	<u>Αόριστος</u>
αφήνω	άφησα
χτυπώ	χτύπησα
δανείζω	δάνεισα
ζωγραφίζω	ζωγράφισα
δακρύζω	δάκρυσα

Χρόνοι Ρήματος

Οι χρόνοι του ρήματος είναι οχτώ:

1. εγώ διαβάζω	τόρα	Ενεστώτας (παρόν)
2. εγώ διάβαζα	χτες συνέχεια	Παρατατικός (παρελθόν)
3. εγώ διάβασα	χτες μια στιγμή	Αόριστος (παρελθόν)
4. εγώ θα διαβάζω	αύριο συνέχεια	Εξακολουθητικός Μέλλοντας (μέλλον)
5. εγώ θα διαβάσω	αύριο μια στιγμή	Στιγμιαίος Μέλλοντας (μέλλον)
6. εγώ έχω διαβάσει	τόρα, τελείωσα	Παρακείμενος (παρόν)
7. εγώ είχα διαβάσει	τότε, είχα τελειώσει	Υπερσυντέλικος (παρελθόν)
8. εγώ θα έχω διαβάσει	(έως τότε)	Συντελεσμένος Μέλλοντας (μέλλον)

Ασκήσεις

Γράψε το ρήμα «εγώ παίζω» σε όλους τους χρόνους:

ενεστώτας	εγώ παίζω
παρακείμενος	εγώ έπαιξα
αόριστος	εγώ έπαιξα
εξακολ. μέλλοντας	εγώ θα παίζω
στιγμ. μέλλοντας	εγώ θα παίζω
παρακείμενος	εγώ έχω παίξει
υπερσυντέλικος	εγώ είχα παίξει
συντελ. μέλλοντας	εγώ θα έχω παίξει

Ασκήσεις

Γράψε το ρήμα «εγώ γράφω» σε όλους τους χρόνους:

ενεστώτας	εγώ γράφω
παρακείμενος	εγώ έγραφα
αόριστος	εγώ έγραψα
εξακολ. μέλλοντας	εγώ θα γράφω
στιγμ. μέλλοντας	εγώ θα γράψω
παρακείμενος	εγώ έχω γράψει
υπερσυντέλικος	εγώ είχα γράψει
συντελ. μέλλοντας	εγώ θα έχω γράψει

Ασκήσεις

Να συμπληρώσεις τα ρήματα στην ενεργητική ή παθητική φωνή

κοιτάζω	κοιτάζομαι
ντύνω	ντύνομαι
ετοιμάζω	ετοιμάζομαι
μαζεύω	μαζεύομαι
τεντώνω	τεντώνομαι
στενοχωρώ	στενοχωριέμαι
ζεσταίνω	ζεσταίνομαι
δανείζω	δανείζομαι

Ασκήσεις

Βάλε τη σωστή κατάληξη (1) αι ή (2) ε στη σωστή θέση που φωτίζεται

Ας μη βιαζόμαστε. Έχουμε αρκετή ώρα ακόμη. Γιατί όμως, δεν έρχεσαι κι εσύ μαζί μας;

Όταν βρέχει είμαστε μέσα στο αυτοκίνητο, το αμάξι βρέχεται, αλλά εμείς δεν βρεχόμαστε.

Είστε πολύ ώρα εδώ;

Ναι, πάμε να ψωνίσουμε κάτι πράγματα. Εσύ χρειάζεσαι τίποτα;

Κρυφτείτε καλά. Κρύψου κι εσύ, γιατί φαίνεσαι εκεί που είσαι.

Ασκήσεις

Βάλε τη σωστή κατάληξη του ρήματος από το σπιτάκι στο πλαίσιο που φωτίζεται.

Καταλήξεις: μαι, με, σαι, σε, ται, τε

αυτός σηκώνεται

εσείς σηκώνεστε

εμείς παίζουμε

εγώ σκουπίζομαι

αυτός ρώτησε

εσύ φοβάσαι

εσείς βρέχεστε

αυτός βρέχεται

αυτός σταμάτησε

εσύ κουράζεσαι

Ενότητα 4: Τα Επίθετα

Επίθετα

- **μεγάλα** λιοντάρια
- **γελαστά** πρόσωπα
- **φλογισμένα** στεφάνια

Επίθετα είναι οι λέξεις που μας λένε τι λογής είναι τα ουσιαστικά.

Τα επίθετα κλείνονται όπως τα ουσιαστικά

Τα επίθετα έχουν και τα τρία γένη (αρσενικό, θηλυκό, ουδέτερο)

Ασκήσεις

Να συμπληρώσεις επίθετα από τα παρακάτω ουσιαστικά και στα τρία γένη

	Αρσενικό	Θηλυκό	Ουδέτερο
αλήθεια	ο αληθινός	η αληθινή	το αληθινό
γυαλί	ο γυάλινος	η γυάλινη	το γυάλινο
βιασύνη	ο βιαστικός	η βιαστική	το βιαστικό
νοστιμιά	ο νόστιμος	η νόστιμη	το νόστιμο
μαλλί	ο μάλλινος	η μάλλινη	το μάλλινο

Αντιστοίχισε τα αντίθετα επίθετα:

ήσυχος	σκοτεινός
φωτεινός	κακός
καλός	ανήσυχος
ψεύτικος	ακριβός
φτηνός	αληθινός

Να γράψεις μπροστά από κάθε ουσιαστικό το κατάλληλο επίθετο στον τύπο που ταιριάζει:

(υπερβολικός, αρχαίος, νέος, θαρραλέος, πλούσιος)

- οι **νέοι** ορίζοντες
- των **αρχαίων** συγγραφέων
- η **πλούσια** σοδειά
- της **υπερβολικής** ταχύτητας
- των **θαρραλέων** πολεμιστών

Ενότητα 5: Απλή πρόταση

Απλή πρόταση

ποιος; κάνει; τι;

Η χελώνα κουβαλάει το σπιτάκι της

- Η απλή πρόταση έχει ένα ουσιαστικό που απαντά στην ερώτηση «ποιος;»,
- ένα ρήμα που απαντά στην ερώτηση «τι κάνει;»,
- και ένα ουσιαστικό που απαντά στην ερώτηση «τι;».
- το ουσιαστικό που απαντά στην ερώτηση «ποιος;» είναι πάντα σε πτώση ονομαστική
- το ουσιαστικό που απαντά στην ερώτηση «τι;» είναι σε πτώση αιτιατική

Άσκηση

Σχημάτισε προτάσεις χρησιμοποιώντας τις παρακάτω λέξεις. Πρόσεχε την πτώση των ουσιαστικών.

ποιος	κάνει	τι
Ο Γιάννης	τρώει	το κουλούρι του
Ο γεωργός	ποτίζει	τον κήπο
Ο γείτονας	χτίζει	την σκεπή
Ο γείτονας	ανοίγει	την πόρτα
Η Μαρία	στολίζει	το δέντρο

Ονομασία συλλαβών

- η τελευταία συλλαβή της λέξης λέγεται λήγουσα
- η προτελευταία συλλαβή της λέξης λέγεται παραλήγουσα
- η συλλαβή πριν την παραλήγουσα λέγεται προπαραλήγουσα

Ασκήσεις

Βρες τη λήγουσα

- παίζω
- γράφω
- παρατηρώ
- γραφείο
- λουλούδι
- πατέρας
- πολυτεχνείο
- γυμναστής
- φροντιστήριο

Βρες την παραλήγουσα

- διαβάτης
- ξενοδοχείο
- χρωματιστός
- χαρούμενος
- χρειάζομαι
- φανερώνω
- τεχνίτης
- συνεργείο
- σωπαίνω

Βρες τη προπαραλήγουσα

- μαίνομαι
- πονοκέφαλος
- περίεργος
- μουρμουρίζω
- πανηγύρι
- προτιμώ

- μεσάνυχτα
- λυπημένος
- ευτυχισμένος

Ενότητα 6: Σύνθετες λέξεις

ανοίγω + κλείνω = ανοιγοκλείνω

μπαίνω + βγαίνω = μπαينوβγαίνω

Οι **σύνθετες** λέξεις γίνονται από δύο και σπάνια από τρεις απλές λέξεις

Ασκήσεις

Να βάλεις τη σύνθετη λέξη στη σωστή εικόνα:

- ψωμί + τυρί = **ψωμοτύρι**
- γυναίκες + παιδιά = **γυναικόπαιδα**
- αστραπές + βροντές = **αστραπόβροντα**
- άνθος + δοχείο = **ανθοδοχείο**
- φεγγάρι + φως = **φεγγαρόφωτο**
- μαύρος + άσπρος = **μαυρόασπρος**
- κοντός + χοντρός = **κοντόχοντρος**

Ενότητα 7: Κύρια ονόματα

Γιώργος (πρόσωπο)

Αζόρ (ζώο)

Αργώ (πράγμα-πλοίο)

Κύρια ονόματα λέγονται τα ουσιαστικά που φανερώνουν ένα **ορισμένο** πρόσωπο, ζώο ή πράγμα

Κύρια ονόματα είναι :

1. Τα βαπτιστικά ονόματα και τα επίθετα
2. Τα εθνικά
3. Οι γεωγραφικοί όροι
4. Τα ονόματα των ημερών, μηνών, εορτών
5. Τα ονόματα έργων τέχνης
6. Τα ονόματα των λογοτεχνικών έργων
7. Ιδρύματα και υπηρεσίες
8. Τίτλοι βιβλίων

Προσέχω όμως !!!

- Έλληνας ελληνικός

Το επίθετο που παράγεται από τα εθνικά ονόματα, γράφεται με μικρό

Ασκήσεις

Βάλτε το γράμμα που λείπει (κεφαλαίο ή μικρό)

- (η, Η) Ήπειρος, Ηπειρώτης, ηπειρωτικός
- (ι, Ι) Ιταλία, Ιταλίδα, ιταλικός
- (γ, Γ) γερμανικός, Γερμανίδα, Γερμανία

- (θ, Θ) **Θ**ράκη, **θ**ρακιώτικος
- (ρ, Ρ) **Ρ**ούμελη, **Ρ**ουμελιώτης, **Ρ**ουμελιώτισσα

Βιβλιογραφία

- European Agency for Development in Special Needs Education (2003). Special Needs Education in Europe. THEMATIC PUBLICATION http://www.european-agency.org/publications/agency_publications/SNE_europe/downloads/ThematicPublication_English.doc
- Watts, T. (1986). Computers in a Special Unit. Microcomputer Software. *British Journal of Special Education*. 13 (3), 96.
- Δερέκα, Μ. (2002). Διδακτικοθεραπευτικές μέθοδοι στην Ειδική Παιδαγωγική. Φάκελος σημειώσεων του μαθήματος στο Μαράσλειο Διδασκαλείο Δημοτικής Εκπαίδευσης, Αθήνα.
- Ματσαγούρας, Η. (2001). *Η σχολική τάξη, Κειμενοκεντρική Προσέγγιση του γραπτού λόγου*. τ.Β', Αθήνα .
- Πολυχρονοπούλου, Σ. (2001). *Παιδιά και έφηβοι με ειδικές ανάγκες και δυνατότητες*. τ. Α', Αθήνα.
- Σπετσιώτης, Ι., Σταθόπουλος, Σ. (2002). Παιδαγωγική και διδακτική προσώπων με κινητικά προβλήματα. Φάκελος σημειώσεων του μαθήματος στο Μαράσλειο Διδασκαλείο Δημοτικής Εκπαίδευσης, Αθήνα.
- Τριλιανός, Α. (1998). *Μεθοδολογία της σύγχρονης διδασκαλίας*. τ. Α', Β', Αθήνα.
- Τριλιανός, Α. (2002). *Η παρώθηση του μαθητή για μάθηση*. Αθήνα.
- ΥΠΕΠΘ – Παιδαγωγικό Ινστιτούτο. (1996). *Πλαίσιο Αναλυτικού Προγράμματος Ειδικής Αγωγής*. Προεδρικό Διάταγμα.
- ΥΠΕΠΘ – Παιδαγωγικό Ινστιτούτο. (2003α). *Δραστηριότητες Μαθησιακής Ετοιμότητας*. α) Προφορικός λόγος, β) Ψυχοκινητικότητα, γ) Νοητικές Ικανότητες δ) Συναισθηματική Οργάνωση. *Βιβλίο για το δάσκαλο*. ΟΕΔΒ Εκδ. Γ'.
- ΥΠΕΠΘ – Παιδαγωγικό Ινστιτούτο. (2003β). *Ψυχοκινητικότητα. Βιβλίο-τετράδιο για το Μαθητή. Δραστηριότητες Μαθησιακής Ετοιμότητας. Γενική και λεπτή κινητικότητα-Προσανατολισμός στο χώρο-Ο ρυθμός και ο χρόνος-Πλευρίωση*. Αθήνα. ΟΕΔΒ. Εκδ. Β'.
- ΥΠΕΠΘ – Παιδαγωγικό Ινστιτούτο. Υπεύθυνη Έργου: Λαμπροπούλου Βενέττα. (2004).

Χαρτογράφηση-Αναλυτικά προγράμματα Σπουδών της Ειδικής Αγωγής για μαθητές με κινητικές αναπηρίες. Αθήνα. Ε.Π.Ε.Α.Ε.Κ: Πράξη 1.1.4.α.

- ΥΠΕΠΘ. (1988). *Πρακτικά σεμιναρίου Ειδικής Αγωγής*. ΥΠΕΠΘ-UNESCO, ΟΕΔΒ. Αθήνα.
- Πέτρου Α. & Δημητρακοπούλου, Α. (2003). *Αξιοποίηση των εργαλείων επικοινωνίας από τα παιδιά με σωματικές αναπηρίες. Πρακτικά συνεδρίου. 3^ο Συνέδριο Σύρου στις ΤΠΕ*. http://www.etpe.gr/extras/view_proceedings.php?conf_id=15